

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-27>

УДК 35.071.6:005.591.4(477)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF DECENTRALIZATION REFORM IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Котелевська Яна Віталіївнааспірантка кафедри економіки та підприємництва,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2948-3550>**Kotelevska Yana**

I.I. Mechnikov Odesa National University

У статті проаналізовано ефективність реалізації реформи децентралізації в Україні, що є ключовою складовою трансформації системи публічного управління та економічної влади. Результати реформ оцінюються через обсяг делегованих повноважень та фінансових ресурсів на нижчі адміністративні рівні відносно їх загального обсягу в державному секторі. Це дозволяє визначити рівень реальної децентралізації економічної влади. Здійснено огляд методичних підходів до оцінки бюджетної ефективності, фінансових результатів та кількісних показників зведеного та місцевих бюджетів України в умовах децентралізації. Запропоновано перелік індикаторів ефективності децентралізації для оцінки динаміки фінансової спроможності громад. Отримані результати становлять практичну цінність для формування інструментів підтримки місцевих бюджетів з урахуванням специфіки трансформаційної економіки, викликів воєнного часу.

Ключові слова: децентралізація, економічна влада, місцеве самоврядування, індикатори ефективності децентралізації, фінансова спроможність, ефективність реформи, бюджетна самодостатність.

The article analyzes the effectiveness of the decentralization reform implementation in Ukraine, which represents a key component of the transformation of the public administration system and economic governance. The reform outcomes are assessed based on the scope of delegated powers and financial resources transferred to lower administrative levels in relation to their total volume in the public sector. This approach enables the determination of the actual level of economic power decentralization. The article reviews methodological approaches to assessing budgetary efficiency, financial outcomes, and quantitative indicators of Ukraine's consolidated and local budgets under decentralization conditions. Since previous methods did not take into account the territorial affiliation of communities and the levels of budgets, a set of decentralization effectiveness indicators is proposed to evaluate the dynamics of community financial capacity. These include: the expenditure decentralization ratio, revenue decentralization ratio, tax decentralization ratio, financial autonomy index, financial dependence ratio, and the budget self-sufficiency index. These indicators form a coherent system of quantitative metrics, allowing for a comprehensive assessment of the financial condition, fiscal independence, and administrative effectiveness of local self-government bodies in the context of the decentralization reform. The effectiveness of the reform is assessed through an analysis of institutional and financial outcomes. The results obtained are of practical value for the development of institutional and financial instruments to support local budgets, taking into account the specifics of a transforming economy and the challenges of wartime. They may also be used to improve interbudgetary planning approaches and to evaluate the performance of decentralization policy in Ukraine. The selected methodology for calculating effectiveness has practical applications both at the national level and within individual territorial communities or regional administrations.

Keywords: decentralization, economic power, local self-government, decentralization efficiency indicators, financial capacity, reform effectiveness, budgetary self-sufficiency.

Постановка проблеми. Реформа децентралізації, що реалізується в Україні з 2014 року, стала однією з ключових трансформаційних ініціатив, покликаних підвищити

ефективність публічного управління, зміцнити фінансову спроможність громад та наблизити прийняття рішень до громадян. Передача повноважень, ресурсів та відповідальності на

місця супроводжується суттєвими змінами у структурі міжбюджетних відносин. Проте на тлі глибоких економічних, соціальних і безпекових викликів постає нагальна потреба у всебічній оцінці фактичної результативності децентралізаційних процесів. Відсутність уніфікованої методики вимірювання ефективності реалізації реформи, а також неоднорідність умов функціонування громад у мирний і воєнний час ускладнюють аналіз досягнутих результатів. Тому актуальним є пошук аналітичних підходів, які б дозволили не лише зафіксувати кількісні зміни, а й оцінити якісні параметри фінансової та інституційної спроможності місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці активно досліджують децентралізацію з різних ракурсів. Серед них варто виділити праці, М. Золлер-Вінклер, Л. А. Костирко, І. В. Лінтур, Н. М. Сивульської, М. І. Стегней, які аналізують фінансову автономію територіальних громад. Фінансову самодостатність територіальних громад описує у своїй праці В. Венцель, Я. Казюк, О. Кириленко досліджують ключові показники виконання місцевих бюджетів та здійснюють оцінку фінансової діяльності територіальних громад України. Методичні підходи до оцінки бюджетної ефективності територій у своїх працях описує І. Луніна, Г. В. Недопад, Т. Сорокіна та ін. Зарубіжні дослідники, зокрема Дж. Оутс і Р. Мюсґрейв, акцентують увагу на фіскальній ефективності та принципах субсидіарності. Проте більшість досліджень обмежуються теоретичними оцінками або розглядають окремі регіони, не охоплюючи комплексно результати впровадження реформи децентралізації в динаміці на національному рівні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є оцінка ефективності реалізації реформи децентралізації в Україні шляхом аналізу інституційних і фінансових результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законодавче регулювання, зокрема Бюджетний кодекс України [1], не містить чітко визначених критеріїв або системи показників, що дозволяли б оцінити ефективність функціонування бюджетів на місцевому рівні. Ця обставина зумовлює формування широкого спектру наукових підходів до розв'язання зазначеної проблематики, кожен з яких базується на власному переліку індикаторів, або ж дублює існуючі позиції, що ускладнює процес системної діагностики ефективності бюджетного механізму. Добірка таких підходів пред-

ставлена в Таблиці 1.

Огляд теоретико-методологічних підходів до оцінювання ефективності формування та виконання місцевих бюджетів, а також їх впливу на соціально-економічну динаміку, дає змогу не лише виокремити переваги вже апробованих методик, але й окреслити напрями їх подальшого удосконалення.

Зокрема, Н. Апатова запропонувала модель оцінювання результативності функціонування місцевих бюджетів, яка базується на трикомпонентному підході: фінансова продуктивність, соціально-економічна ефективність та збалансованість структури доходів [8].

Подібну концепцію підтримують І. Вахович і І. Камінська, які наголошують на доцільності побудови інтегрального індексу фінансової спроможності. Такий індекс охоплює рівень фінансової забезпеченості, дієздатності та стабільності суб'єктів регіональної економіки [9]. Водночас зазначені методики мають певні обмеження - передусім через залучення значної кількості показників, що ускладнює практичну реалізацію моделей та підвищує ймовірність статистичної похибки в розрахунках.

Суттєвий внесок у розвиток оцінювальних підходів здійснено колективом науковців під керівництвом І. Луніної [10], яка розробила систему коефіцієнтів для аналізу динаміки бюджетних показників на місцевому рівні в умовах трансформаційних змін у сфері публічних фінансів. Серед них: коефіцієнт децентралізації видатків, модифікований коефіцієнт децентралізації, коефіцієнт децентралізації доходів, коефіцієнт податкової децентралізації та коефіцієнт фінансової залежності.

Окремої уваги заслуговує підхід М. Кульчицького [11], який запропонував комплексну модель оцінювання ефективності міжбюджетних відносин. Вона базується на багатофакторному аналізі із врахуванням сукупності економічних, інституційних, соціальних і політичних чинників, що формують середовище функціонування бюджетної системи.

Аналіз наявних наукових підходів до оцінювання ефективності процесів децентралізації свідчить про їхню значну варіативність та методологічну розпорошеність. Переважна більшість концепцій ґрунтується на використанні системи кількісних і якісних показників, інтегральних індексів, а також методів багатокритеріального ранжування. Водночас відсутність уніфікованої системи критеріїв та показників унеможливорює повноцінний порів-

Таблиця 1

Методичні підходи до оцінки бюджетної ефективності в умовах децентралізації

№	Автор(и)	Методичний підхід	Короткий опис/характеристика
1.	Р. Хакет	Програмно-цільовий підхід	Оцінка за критеріями якості, продуктивності, ефективності, рентабельності.
2.	О. Сухарєв	Структурний аналіз бюджету	Тип структури бюджету, порівняння поточної та бажаної структури.
3.	С. Тамбурака	Співвідношення реалізованого та цільового бюджету	Оцінка ефективності через співвідношення реалізації до запланованого бюджету.
4.	О. Грубляк, М. Карвацький, А. Жаворонок	Бальна оцінка	Співвідношення плану і факту, виявлення порушень, участь громадськості.
5.	Т. Сорокіна	Матриця фінансової стійкості	Оцінка у вигляді матриці параметрів за фінансовою стійкістю (0 або 1).
6.	Л. Лисяк, М. Дяченко	Коефіцієнтна оцінка фінансової стійкості	Показники: збалансованість, дотаційність, податкова автономія.
7.	Г. Возняк	Бюджетне забезпечення	Оцінка балансу бюджету, боргового навантаження, фінансової автономії.
8.	А. Лучка	Фінансова автономія ОТГ	Доходи на 1 особу, ефективність видатків, дотаційність.
9.	І. Вахович, І. Камінська,	Фінансова спроможність регіону	Оцінка фінансової достатності, дієздатності, стійкості.
10.	Н. Апатова, Р. Меджитова	Продуктивність бюджету	Оцінка точності прогнозів, збалансованості, ефективності видатків.
11.	Л. Джаферова	Фінансова децентралізація	Аналіз взаємовідносин між центральними і місцевими органами влади. Оцінка частки доходів/видатків місцевих бюджетів у загальнодержавних. Механізм трансфертної політики.
12.	І. Луніна та колектив	Коефіцієнти децентралізації	Показники видатків, доходів, податкових надходжень, фінансової залежності.

Джерело: сформовано автором на основі [2; 3; 10]

няльний аналіз результативності бюджетної політики органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації економічної влади.

Зазвичай основна увага дослідників зосереджена на аналізі структурного балансу бюджету та параметрів його дохідної і видаткової частин, що обмежує аналітичні можливості таких підходів. У протилежному випадку – за умов надмірної кількості індикаторів – моделі стають методологічно перевантаженими. Крім того, переважна частина існуючих методик не враховує територіальну специфіку функціонування громад, їхню адміністративно-фінансову класифікацію та рівень бюджетів. Такий підхід є малопродуктивним в умовах повномасштабної війни, коли територіальні громади функціонують в умовах суттєвої аси-

метрії безпекових, демографічних та економічних факторів.

Все це обґрунтовує необхідність удосконалення існуючого інструментарію для розробки об'єктивної, гнучкої та адаптивної методики, яка забезпечуватиме достовірну оцінку ефективності реалізації бюджетної політики в умовах децентралізації влади. Такий підхід слугуватиме основою для формування стратегій фінансового розвитку територіальних громад України з урахуванням їхньої просторової, ресурсної та безпекової специфіки.

З метою емпіричного вимірювання ефективності децентралізаційних процесів було відібрано основні показники виконання бюджетів, а саме:

- видатки місцевого бюджету (B_m);
- видатки зведеного бюджету ($B_{\kappa b}$);

- доходи місцевого бюджету (D_m);
- доходи зведеного бюджету ($D_{\kappa\delta}$);
- податкові надходження місцевого бюджету ($ПН_m$);
- податкові надходження консолідованого бюджету ($ПН_{\kappa\delta}$);
- власні доходи місцевого бюджету ($ВД$);
- трансферти з державного бюджету (T).

На основі цих показників розраховано шість індикаторів, що відображають рівень фінансової автономії, самостійності, залежності, ресурсної забезпеченості та податкову децентралізацію місцевих бюджетів. Перелік індикаторів представлено в Таблиці 2.

Запропоновані у дослідженні показники дозволяють здійснити оцінку ступеня децентралізації як на загальнодержавному рівні, так і в межах окремих регіонів або територіальних громад. Їх використання забезпечує можливість не лише фіксації поточного стану реформи, а й формування аналітичної бази для прийняття обґрунтованих рішень у сфері бюджетного, інституційного та адміністративного регулювання.

Доцільним було б доповнення системи індикаторів показником податкового навантаження на душу населення – зокрема, за податком на доходи фізичних і юридичних осіб. Цей індикатор репрезентує розмір податкової бази, рівень економічної активності та фінансовий потенціал громади в розрахунку на одного

жителя. Проте, аналіз періоду 2020–2024 років супроводжується суттєвими методологічними бар'єрами – зокрема, неможливістю отримання достовірних даних про чисельність населення в умовах воєнного стану, зокрема на рівні ОТГ та областей. Масове внутрішнє переміщення осіб, тимчасова окупація територій, руйнація об'єктів інфраструктури та статистичного обліку, а також динамічні зміни у демографічному складі створюють високий рівень похибки при використанні цього показника. У зв'язку з цим він не був включений до фінальної системи оцінки, оскільки не відповідає критеріям надійності в сучасних умовах.

З урахуванням викладеного, аналітична база дослідження зосереджена на індикаторах фінансової та структурної децентралізації, розрахунок яких здійснюється на основі офіційної бюджетної звітності та не залежить від переписної інформації.

Так, коефіцієнт децентралізації видатків характеризує обсяг повноважень, переданих на місцевий рівень, та рівень відповідальності громад за фінансування ключових сфер життєдіяльності (освіта, охорона здоров'я, ЖКГ тощо). Зростання цього показника в динаміці може свідчити про посилення ролі місцевого самоврядування у системі публічного управління.

Коефіцієнт децентралізації доходів відображає частку місцевих доходів в структурі

Таблиця 2

Індикатори ефективності процесів децентралізації

№	Назва індикатора	Формула	Пояснення
1.	Коефіцієнт децентралізації видатків ($K_{\text{дв}}$)	$K_{\text{дв}} = (V_m / V_{\kappa\delta}) \times 100\%$	Частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету
2.	Коефіцієнт децентралізації доходів ($K_{\text{дд}}$)	$K_{\text{дд}} = (D_m / D_{\kappa\delta}) \times 100\%$	Частка доходів місцевих бюджетів без трансфертів у доходах зведеного бюджету
3.	Коефіцієнт податкової децентралізації ($K_{\text{пд}}$)	$K_{\text{пд}} = (ПН_m / ПН_{\kappa\delta}) \times 100\%$	Частка податкових надходжень місцевих бюджетів у загальнодержавних податкових надходженнях
4.	Індекс фінансової автономії ($I_{\text{фа}}$)	$I_{\text{фа}} = (ВД / D_m) \times 100\%$	Частка власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів
5.	Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\text{фз}}$)	$K_{\text{фз}} = (T / D_m) \times 100\%$	Частка трансфертів із державного бюджету в доходах місцевого бюджету
6.	Індекс бюджетної самодостатності ($I_{\text{бс}}$)	$I_{\text{бс}} = (ВД / V_m) \times 100\%$	Співвідношення власних доходів до загального обсягу видатків місцевого бюджету

Джерело: запропоновано автором

зведеного бюджету, без урахування трансфертів. Чим вищий показник, тим більший обсяг власних джерел надходжень має місцева влада. Це створює умови для стимулювання економічного зростання на місцях і розвитку внутрішньої податкової бази. Разом із коефіцієнтом децентралізації видатків він дозволяє оцінити узгодженість у розподілі ресурсів і повноважень. Наявність суттєвих розривів між цими індикаторами свідчить про фінансову незбалансованість системи.

Коефіцієнт податкової децентралізації вказує, яка частина податкових надходжень залишається у розпорядженні місцевих бюджетів. Серед джерел – ПДФО, єдиний податок, місцеві збори та інші закріплені платежі.

Індекс фінансової автономії демонструє, наскільки громада здатна самостійно фінансувати свої видатки без зовнішньої підтримки. Його високі значення свідчать про сильну фінансову основу місцевого самоврядування, що сприяє реалізації власних стратегічних пріоритетів. Натомість низькі значення вказують на високу залежність від трансфертів, що характерно, зокрема, для прифронтових або тимчасово окупованих територій.

Протилежним за змістом є коефіцієнт фінансової залежності, що відображає частку трансфертних ресурсів у загальній структурі доходів місцевих бюджетів. Його значення дозволяє ідентифікувати громади з низьким рівнем власної фіскальної спроможності, що мають обмежений потенціал для самостійного розвитку.

Індекс бюджетної самодостатності виступає інтегральним показником, що характеризує загальну спроможність місцевих бюджетів задовольняти потреби громади за рахунок власних ресурсів. На відміну від інших індикаторів, він враховує не лише фактичні надходження, а й можливості для їх формування та використання. Високий рівень цього індексу

є передумовою сталого розвитку громади, а також критерієм для прийняття рішень про обсяг міжбюджетної підтримки.

Таким чином, зазначені показники формують цілісну систему кількісних індикаторів, що дає змогу комплексно оцінити фінансовий стан, фіскальну незалежність та адміністративну ефективність органів місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації. Результати розрахунку індикаторів ефективності децентралізації економічної влади за 2020–2024 рр. представлені у Таблиці 3.

У період після 2021 року простежується стійка тенденція до зниження коефіцієнтів децентралізації видатків (КдВ) і доходів (КдД). Зокрема, КдВ зменшився з 30,87 % у 2021 році до 13,59 % у 2024 році, що свідчить про суттєве зниження частки витрат, які реалізуються на місцевому рівні, у структурі зведених бюджетних видатків. Така динаміка вказує на зростання ролі державного бюджету в управлінні фінансовими потоками, що є характерним явищем для умов воєнного стану. Схожа ситуація спостерігається і щодо КдД, який знизився з 34,93 % до 18,94 % за відповідний період (рис. 1), демонструючи ослаблення фіскальної самостійності органів місцевого самоврядування.

Коефіцієнт податкової децентралізації (КпД) демонструє дещо іншу траєкторію: після спаду у 2021 році він зріс у 2022 році до 29,29 %, а потім знову почав знижуватися, досягнувши 21,12 % у 2024 році (рис. 2).

Така динаміка пов'язана з особливостями нарахування та перерозподілу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), зокрема в частині, що надходила від військовослужбовців. У 2022 році значна частина ПДФО, сплачена військовими, зараховувалася до бюджетів громад, на території яких були дислоковані військові частини.

Таблиця 3

Результати розрахунку індикаторів ефективності децентралізації економічної влади за 2020–2024 рр., %

Індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт децентралізації видатків (КдВ)	29,97	30,87	15,91	14,56	13,59
Коефіцієнт децентралізації доходів (КдД)	34,25	34,93	25,27	21,02	18,94
Коефіцієнт податкової децентралізації (КпД)	25,12	23,85	29,29	26,53	21,12
Індекс фінансової автономії (Іфа)	66,03	65,09	75,36	72,82	72,34
Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз)	33,97	34,91	24,64	27,18	27,66
Індекс бюджетної самодостатності (Ібс)	65,11	66,38	86,38	73,47	73,18

Джерело: розраховано автором на основі [12]

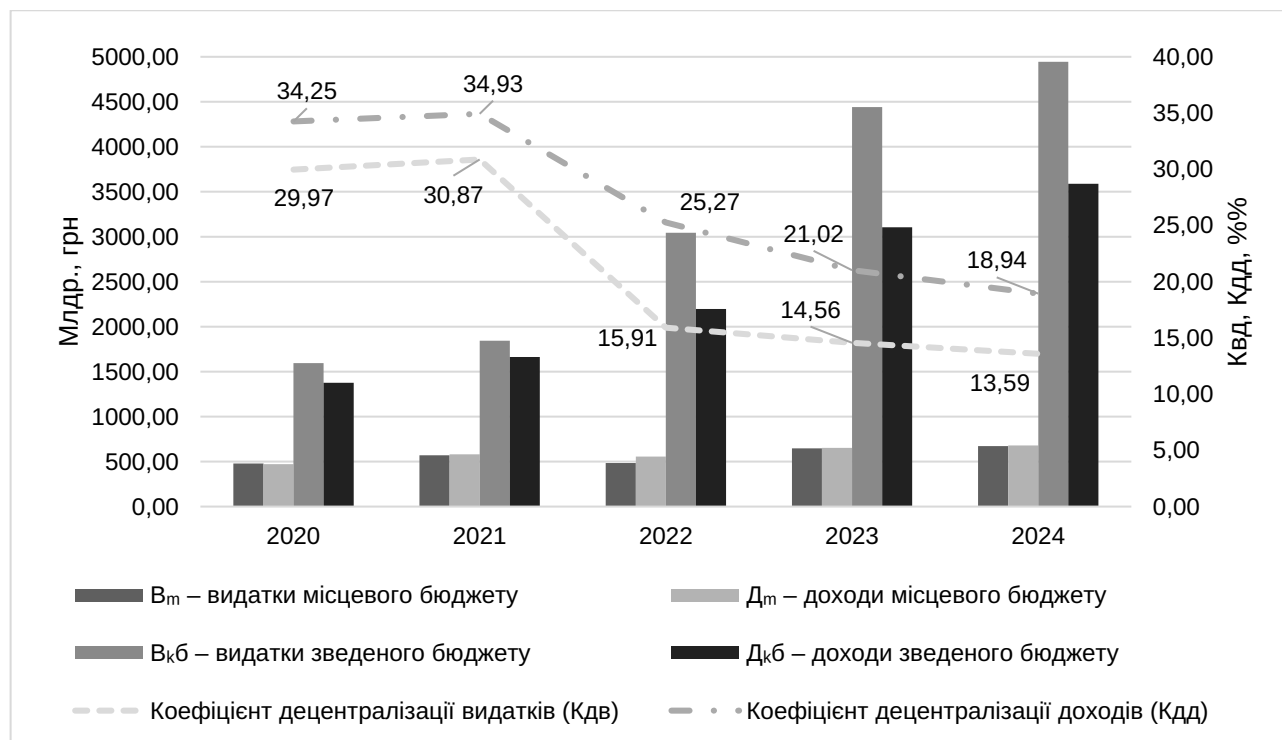

Рис. 1. Динаміка коефіцієнтів K_{dv} та K_{dd} за 2020–2024 рр.
Джерело: побудовано автором на основі [12]

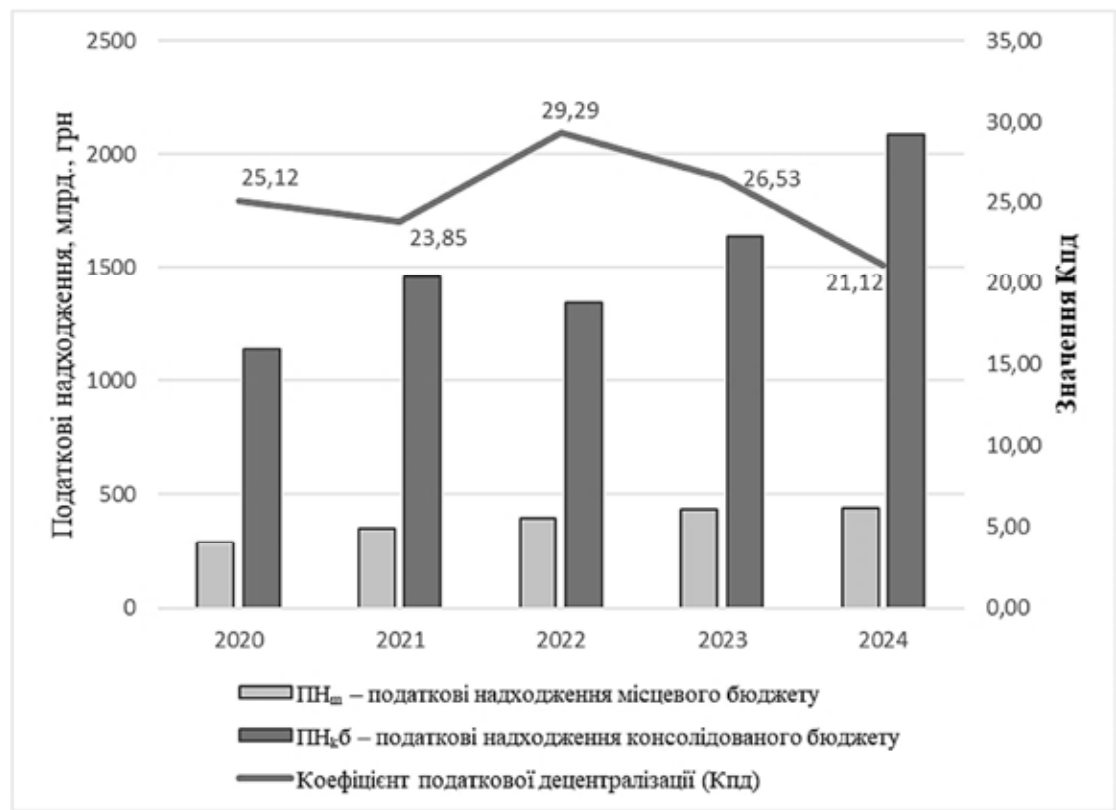

Рис. 2. Динаміка податкових надходжень за 2020–2024 рр.
Джерело: побудовано автором на основі [12]

Зазначені зміни демонструють, наскільки гнучкою може бути фіскальна архітектура держави в умовах зовнішніх загроз. У короткостроковій перспективі такі перерозподіли можуть бути виправданими з позицій національної безпеки, однак у довгостроковому вимірі вони змінюють принципи побудови фінансової автономії громад.

Індекс фінансової автономії (ІФа) продемонстрував позитивну динаміку: після незначного зниження у 2021 році, він досягнув пікового значення у 2022 році (75,36 %) та залишався стабільним у наступні роки (72–73 %). Це свідчить про посилення ролі власних надходжень у формуванні дохідної бази місцевих бюджетів навіть на фоні загального зниження обсягів фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності (КфЗ), обернений до ІФа, відображає схожу картину: після зростання у 2021 році, він знизився до 24,64 % у 2022 році, а у 2024 році сягнув рівня 27,66 %, підтверджуючи зменшення залежності від міжбюджетних трансфертів. Це вказує на зростання здатності громад самостійно фінансувати власні потреби.

Індекс бюджетної самодостатності (ІБС) також зазнав помітних коливань. Після незначного зростання у 2021 році, у 2022 році його значення суттєво підвищилось до 86,38 %, що пояснюється концентрацією ресурсів на вирішенні пріоритетних завдань в умовах

воєнного стану. У 2024 році ІБС знизився до 73,18 %, що, однак, зберігає його на достатньо високому рівні.

Висновки. Узагальнюючи результати аналізу, можна стверджувати, що децентралізаційні процеси у 2020–2024 роках мали різносторонній характер. Із одного боку, відбулося зниження фіскального простору на місцях, що зумовлено об'єктивними обставинами – насамперед війною та посиленням централізованого управління. Із іншого боку, громади адаптувалися до нових умов і демонструють ознаки посилення внутрішньої фінансової спроможності.

При цьому варто враховувати, що результати розрахунків мають узагальнений характер, оскільки охоплюють ситуацію по країні загалом. Для більш об'єктивної картини слід провести регіоналізований аналіз з урахуванням диференціації на прифронтові та тиллові території, оскільки інтенсивність змін фінансових показників у цих регіонах може суттєво відрізнятись.

Отримані результати мають практичну значущість для розроблення інструментів підтримки місцевих бюджетів, адаптованих до умов трансформаційної економіки та викликів воєнного періоду. Вони також можуть слугувати основою для уточнення підходів до планування міжбюджетних відносин та оцінювання ефективності децентралізаційної політики в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Недопад Г. В. Методичні підходи до оцінки бюджетної ефективності територій. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020. № 24. С. 125–131. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua>
3. Сивульська Н. М., Веселюк М. В. Реформа фінансової децентралізації та її вплив на фінансову спроможність бюджетів територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2024. № 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/4052/4087/9454>
4. Стегней М. І., Лінтур І. В. Фінансова стійкість місцевих бюджетів як фактор впливу на інвестиційну привабливість регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/181.pdf
5. Золлер-Вінклер М. Фінансова автономія – основа місцевого самоврядування. *Децентралізація: веб-сайт*. URL: <https://decentralization.ua/news/13610?page=221> (дата звернення: 11.07.2025).
6. Кириленко О. Фінансова самодостатність територіальних громад: сутність та умови забезпечення. *Світ фінансів*. 2023. № 4(73). С. 68–80. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1559>
7. Казюк Я., Венцель В. Оцінка фінансової спроможності територіальних громад. *Децентралізація: веб-сайт*. URL: <https://decentralization.ua/en/news/19455> (дата звернення: 11.07.2025).
8. Апатова Н. В. Оцінка ефективності місцевих бюджетів. *Економіка регіонів*. 2010. № 4. С. 15–22.
9. Вахович І. М. До питання оцінки ефективності витрачання бюджетних коштів. *Економічний форум*. 2014. № 2. С. 46–53.
10. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наукова доповідь / за ред. І. О. Луїної. Київ : НАН України, 2016. 70 с.

11. Kulchytskyi M. I. Strategy of public regional policy Ukraine in the context of financial decentralization. *Scientific journal "Economics and finance". Economics, management, law: problems and prospects: Collection of scientific articles*. Vol. 2. Coventry, United Kingdom : Agenda Publishing House, 2015. С. 64–74.
12. Open Budget – Портал відкритих даних про бюджет України. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2024&budgetType=LOCAL> (дата звернення: 11.07.2025).

REFERENCES:

1. Byudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. No. 2456-VI. (n.d.) [Budget Code of Ukraine]. *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Nedopad, H. V. (2020). Metodichni pidkhody do otsinky biudzhetnoi efektyvnosti terytorii [Methodical approaches to estimating the budget effectiveness of the territory]. *Modern Economics*, (24), 125–131. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua> (in Ukrainian)
3. Syvulska, N. M., & Veseliuk, M. V. (2024). Reforma finansovoi detsentralizatsii ta yii vplyv na finansovu spromozhnist biudzhetyv terytorialnykh hromad [Reform of financial decentralization and its impact on the financial capacity of territorial municipalities' budgets]. *Efektivna Ekonomika – Efficient economy*, (6). Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/4052/4087/9454> (in Ukrainian)
4. Stehnei, M. I., & Lintur, I. V. (2017). Finansova stiikist mistsevykh biudzhetyv yak faktor vplyvu na investytsiinu pryvablyvist rehionu [Financial statistics of local budgets as a factor influencing the investment attractiveness of the region]. *Ekonomika i Suspilstvo – Economics and Society*, (9). Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/181.pdf (in Ukrainian)
5. Zoller-Winkler, M. (n.d.). (2025) Finansova avtonomiia – osnova mistsevoho samovriaduvannia [Financial autonomy is the basis of local self-government]. *Decentralizatsiia – Decentralization*. Available at: <https://decentralization.ua/news/13610?page=221> (in Ukrainian) (accessed July 11, 2025)
6. Kyrylenko, O. (2023). Finansova samodostatnist terytorialnykh hromad: sutnist ta umovy zabezpechennia [Financial independence of territorial communities: the existence and conditions for ensuring it]. *Svit Finansiv – Svit Finansiv*, 4(73), 68–80. Retrieved from <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1559> (in Ukrainian)
7. Kazyuk, Ya., & Ventsel, V. (n.d.). (2025) Otsinka finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad [Assessment of the financial viability of territorial communities]. *Decentralizatsiia – Decentralization*. Available at: <https://decentralization.ua/en/news/19455> (in Ukrainian) (accessed July 11, 2025)
8. Apatova, N. V. (2010). Otsinka efektyvnosti mistsevykh biudzhetyv [Assessment of the effectiveness of local budgets]. *Ekonomika Rehioniv – Ekonomika Rehioniv*, (4), 15–22. (in Ukrainian)
9. Vakhovych, I. M. (2014). Do pytannia otsinky efektyvnosti vytrachannia biudzhetyvnykh koshtiv [On the issue of the effectiveness of budget spending]. *Ekonomichnyi Forum – Economic Forum*, (2), 46–53. (in Ukrainian)
10. Rozvytok biudzhetnoi detsentralizatsii v Ukraini: naukova dopovid [Development of budgetary decentralization in Ukraine: scientific report] / za red. I. O. Luninoyi. (2016). Kyiv: NAN Ukrainy. (in Ukrainian)
11. Kulchytskyi, M. I. (2015). Strategy of public regional policy Ukraine in the context of financial decentralization. *Scientific journal "Economics and finance". Economics, management, law: problems and prospects: Collection of scientific articles*. Vol. 2. Coventry, United Kingdom : Agenda Publishing House, (Vol. 2, pp. 64–74).
12. Open Budget (2025) Portal vidkrytykh danykh pro biudzhety Ukrainy. [Portal of open data on the budget of Ukraine]. (n.d.). Available at: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2024&budgetType=LOCAL> (accessed July 11, 2025)